

Kot profesor matematike na Rimskem jezuitskem kolegiju je bil desetletja predan učitelj številnim študentom, ki so pozneje dosegli pomembne uspehe, odkritja, naslove in položaje v znanstvenem svetu. Bil je tudi učitelj Pavla Guldina, ki je učil naša matematika in astronoma, Andreja Kobava in Andreja Cergola. Zadnja leta svojega življenja je bil med najbolj spoštovanimi evropskimi učenjaki. Njegove učbenike so široko uporabljali pri astronomski vzgoji in izobraževanju več kot petdeset let. Tvorno (kot en ključnih arhitektov) je sodeloval tudi pri uvedbi gregorijanskega koledarja. Bil je tudi ključni astronom jezuitskega kolegija še v času prvih Galilejevih teleskopskih opazovanj in odkritij, ki pa jih ni povsem sprejel.

Christopher Clavius

(Bamberg, Nemčija, 1537 ali 1538 – Rim, 1612)

O njegovih mladih letih ne vemo ničesar, še celo to ne, kako se je v resnici pisal. Nekateri menijo, da morda Clau ali Klau v pomenu ključ, kar se latinsko prevede v clavis in da je iz te besede verjetno izpeljan priimek Clavius (po naše mu rečemo tudi Clavij).

Znameniti nemški jezuit, matematik in astronom Christoph(er) Clavius v službi na jezuitskem kolegiju v papeškem Rimu.

V jezuitski red je vstopil leta 1555 v Rimu, kjer je tudi dobil temeljito temeljno jezuitsko izobrazbo. Naslednje leto so ga poslali na Univerzo v Coimbri na Portugalskem, kjer je srečal znamenitega portugalskega matematika, astronoma, geografa, pedagoga, zdravnika in izumitelja tistega časa, Pedra Nunesa (1502-1578), ki je vplival nanj.

Christoph je bil odličen v matematiki. Opazoval je tudi Sončeve mrke, kar ga je povežalo z astronomijo. Leta 1560 se je vrnil v Rim, kjer je po štirih letih zaključil študij teologije na Rimskem jezuitskem kolegiju (Collegium Romanum). Tam je potem ostal kot glavni profesor matematike do svoje smrti. Vzporedno se je ukvarjal tudi z astronomijo.

Poleg zavzetega poučevanja in pisanja matematičnih in astronomskih knjig in učbenikov¹ se je ukvarjal tudi s koledarjem. Pri prenovi koledarja je začel sodelovati leta 1579. Pregledal je zelo obširni strokovni material, ki je bil pripravljen kot predlog za uvedbo novega koledarja. V bistvu je predelal oziroma prilagodil Lilijev² rokopis, v katerem je bil že popolnoma izdelan načrt za koledarsko prenovo. Predelanega in ponovno preračunanega je Clavius nato predlagal ustrezni koledarski komisiji, ki je načrt sprejela. Tako so dne 14. oktobra 1582 na pobudo papeža Gregorja XIII. v krščanskih deželah sprejeli nov koledar kot gregorijanski koledar. Danes ga uporabljajo po vsem svetu.

Kot astronom je bil Clavius izključno zagovornik geocentričnega modela Osončja. Kljub temu, da je bil nasprotnik Kopernikovega heliocentričnega sistema, se je zavedal težav z geocentričnim modelom.

Leta 1611 ga je obiskal Galileo Galilei. Pogovarjala sta se o opazovanjih z daljnogledom, o novih odkritjih na zvezdnem nebu. Sprva ni verjel Galileijevim razlagam o njegovih daljnogledskih odkritjih. Pozneje pa je nova odkritja z daljnogledom nekako sprejel kot naravna, a je še vedno dvomil v resničnost gora na Luni.

Clavius je bil med prvimi na Zahodu, ki je uporabljal astrolab (1593). Konstruiral je tudi sončno uro in razvil kvadrant za uporabo pri meritvah na zemljišču.

¹ Leta 1570 je spisal delo o najbolj vplivnem učbeniku astronomije tistega časa, o slavni Sacroboscovi *Sferi* in nato to delo predelal in ga izdajal v svojih učbenikih *Claviusove Sfere* (1581, 1585, 1593, 1607 in 1611). Leta 1574 je npr. izšel njegov zelo odmevni tolmač *Evklidovi elementi*, leta 1608 pa je izšla njegova odlična *Algebra*, itn.

² Aloysius Lilius (Alojzij Lil(ij); ok. 1510–1576), italijanski zdravnik, astronom, filozof, kronolog, prvotni avtor temeljnega predloga za gregorijansko koledarsko reformo leta 1582, je namreč pred tem umrl. Clavius je pozneje (že po uvedbi novega koledarja) branil in natančno pojasnjeval smisel in pomen reformiranega koledarja, hkrati pa tudi navedel, da je imel pri tem največje zasluge Lilius in tako izrazil veliko priznanje njegovemu prispevku k uvedbi gregorijanskega koledarja.

Čeprav je napisal razmeroma malo povsem originalnih matematičnih del, pa je več kot katerikoli nemški šolnik 16. stoletja zelo populariziral oziroma naravnost promoviral matematično znanost. Bil je strasten in zelo uspešen učitelj, ploden pisec odličnih učbenikov. Kot zanimivost povejmo, da je bil prvi, ki je uporabljal decimalno piko.

Kranj – Zlato Polje, 23. julij 2018

Majo Prosen